

szakszerű képzésre törekedjék a helyett, hogy igazán jó oktatás akarjon lenni, a melynek megvan a nevelő hatása is. A vezető szempontokat a pædagógusok ezen az értekezleten körülbelül a következőkben állapították meg: A fogalmak szemléleti alapon fejtendők ki avval a céllal, hogy a tanulók helyes ítélőképessége fejlődjék, cselekedeteiket pedig az értelem vezesse. Első szempont mindig a tanítók szüksége legyen, hogy a társadalom derék, hasznos polgáraivá válhassanak és az eléjük kerülő problémákat tudományos módszerekkel oldják meg. Fokozni kell érdeklődésüket. Ne törekedjünk mindig a megoldásokban logikai pontosságra, hanem elégedjünk meg a gyakorlatilag szükséges megközelítésekkel. A gyakorlatiasságot sohase tévesszük szem elől. Az értekezlet ismertetője *Ch. Riborg Mann (The School Review N. 8.)* elismeréssel emlékezik evvel kapcsolatban a német *Unterrichts Commission* munkásságáról.

*

A kísérleti pedagógia feladata és határai. A kísérleti pedagógia neve alá sok mindent foglalnak és így nem felesleges *A-Busemann* törekvése, a ki a *Zeitschrift für pädagogische Psychologie* tizedik füzetében próbálja ennek az «új tudománynak» a kereteit pontosan megállapítani. Abból a kérdésből indul ki, hogy milyen értelemben lehetséges a «kísérleti pædagógia» mint tudomány, és erre az első felelet, hogy a kísérleti pædagógia csak leíró tudomány lehet, tehát teljes ellentétben fog állani a herbarti értelemben vett pædagógiával, amelynek alapjai normatív tudományok. Nem ad tehát pl. felvilágosítást a nevelés céljára vonatkozólag. De nem is didaktika, sem annak valami pótlója a kísérleti pædagógia. A didaktika tapasztalati tudomány ugyan, de főképen a nevelés céljaival és eszközeivel foglalkozik. A kísérleti pædagógia pedig csak leírja azokat a hatásokat, amelyeket a nevelő eljárások a lélekre gyakorolnak, de nem akar ebből módszeres szabályt levezetni; ez mindig a didaktika feladata marad. A kísérleti pædagógia a nevelés leírása lélektani alapon. Nem változtathat a nevelés céljain és eszközein, csak azt kutatja, hogy mi megy végbe a nevelőben és a nevelt egyénben. Viszonya a normatív pædagógiához az, ami a technikáé a fizikához. A normatív pædagogia építhet a kísérleti pædagógia adataira. De a kísérleti pædagógia nemcsak a lélektan egyik ága, mert az egyéneket nem egyszerűen mint embereket tárgyalja, hanem mint a nevelés alanyait és tárgyait. Nem olvasható egybe a gyermeklélektannal sem, mert az nem áll ilyen szoros kapcsolatban a pædagógiával.

A kísérleti pædagógia a ténymegállapítás minden lehető eszközét felhasználja. Nem nélkülözheti a kísérletet, de ezen kívül is elég

alkalma van pontos megfigyelések gyűjtésére. A kísérlet sokszor lehetetlen vagy felesleges is. A kísérletezés lehetőségét vitatni meddő volna, de tulajdonkép nem is ez ellen emelnek kifogást. Nem a kutatási módszerek hibásak, hanem az eredményekből vont következtetések. A kik egy kísérlet eredményeiből rögtön módszeres utasításokat vezetnek le, csalódnak módszeres ismereteik forrását illetőleg, mert akár tudva, akár tudatlanul a kísérlet adta premisszákhöz máshonnan származókat kapcsolnak. Ez pedig nincs hasznára a tudomány fejlődésének. A leíró pädagógia csak anyagot szolgáltathat a didaktikának és azt, hogy valamely módszer ajánlatos-e vagy sem, magából a kísérletből nem lehet eldönteni. Mert különbséget kell tenni kísérlet és próba között. Viszont ép a leíró pädagógia hivatott azon alap tények előteremtésére, amelyen a didaktika felépülhet. A meglevő oktatási eljárás hibáinak megállapítása mellett felvilágosíthat arról is, hogy mily sok pontban segíthetné a nevelés, az oktatás a tanulók szellemi fejlődését. Egy jelentős eredmény már van is e téren. Ennek a lélekelemző kísérleti pädagógiának köszönhetjük a kézügyességi oktatás nagyfokú felkarolását az utóbbi években.

*

Tanulóink élete az iskolán kívül. Korunknak egyik jellemző sajáttsága, hogy a nevelés minden eredménytelenségéért az iskolát teszik felelőssé és a közönség nem számol avval, hogy az iskola nem az egyetlen tényező, amely a gyermekek lelkére befolyással van és nem akarja belátni, hogy a családi nevelésnek is vannak lényeges hiányai, sőt nagy tévedései is. Ezen csak statisztikai adatok gyűjtésével és feldolgozásával lehetne segíteni, mint *H. Weimer* a *Matthias* féle *Monatschrift* ötödik füzetében fejtegeti a kérdést. Már több mint egy év óta gyűjti a családi nevelés hibáira vonatkozó statisztikai anyagot, sőt már volt alkalmá meggyőződni arról is, hogy evvel az anyaggal lehet a közönségre hatni. Szüksége volna azonban munkatársakra, ezért közli egy előadásának főbb adatait, amelyek a gyűjtött anyagból származnak. A szülők és rokonok minden aggodalom nélkül viszik el a gyermekeket a varieté vagy cirkusz előadásaira. Másutt is lehet éjjel 10—11 órakor gyermekekkel találkozni, pedig azoknak a gyermekeknek másnap reggel nyolckor már az iskolában kell lenniök. A vasárnap délutánokat és estéket sok gyermek tölti füstös kávéházakban, vendéglőkben, a helyett, hogy a szabad természetet keressék fel. Weimer abban az előadásban még kikelt az ellen, hogy a gyermekek sokat járnak kinematográf-előadásokra és beszélt a zug-könyvkereskedések kirakataiban látható pornográf dolgokról is. A statisztika gyűjtésére bizonyos elveket állapított meg és ezek a